

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
(повна назва факультету)
кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти
(повна назва кафедри)

**Формування естетичних смаків дошкільників засобами
народного мистецтва **
**The Formation of Preschool Children Aesthetic Tastes by Means of
a Amature Art**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 11-471 групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Спеціалізація: логопедія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Кошева Анастасія Павлівна
Керівник к.пед.н., доцент Сидоренко Н. І.
Рецензент к.пед.н., доцент Гаран М. С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
I РОЗДІЛ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА.....	6
1.1 Визначення основних категорій дослідження.....	6
1.2 Дослідження проблеми формування естетичних смаків у сучасному просторі дошкільної освіти.....	10
1.3 Виховний потенціал народного мистецтва.....	14
II РОЗДІЛ: МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА.....	22
2.1 Аналіз програм розвитку дітей дошкільного віку в контексті дослідження.....	22
2.2 Принципи діагностики формування естетичних смаків у дошкільників.....	27
2.3 Зміст методичної роботи вихователя з проблеми дослідження.....	31
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
Додатки.....	43
Додаток А: Конспект заняття: «Чари петриківки».....	43
Додаток Б: Конспект заняття: «Витинанку вирізаємо і домівку прикрашаємо».....	46
Додаток В: Кодекс академічної доброчесності.....	49
Додаток Г : Довідка.....	50
Додаток Д: Звіт про повторну перевірку кваліфікаційної роботи на унікальність.....	51

Вступ

Актуальність теми. Естетичне виховання - ключова сторона навчання дітей. Воно сприяє збагаченню емоційного досвіду, психологічної сфери персони, має великий вплив на пізнання моральної сторони дійсності, збільшує пізнавальну активність. Необхідно вже з дошкільного віку вчити дитину помічати прекрасне довколо себе, вбачати красу світу мистецтва. Так само дуже важливо привертати дітей до діяльності в галузі мистецтва, виховувати у них необхідність і звички вносити елементи прекрасного в побут, природу, суспільні зв'язки, формувати естетичний смак у дітей та здатність самотужки оцінювати твори мистецтва і явища в житті, розвивати художньо-творчі здібності дітей. Одна з найбільш ефективних засобів розвитку естетичних уявлень - народна творчість, а саме діяльність дітей. Саме ця діяльність є найбільш цікавою для дошкільного віку та дозволяє дитині відобразити в мистецьких образах свої враження про навколишнє, висловити своє ставлення до них. Музичні, літературні твори, малювання, ліплення - види народної творчості, основне призначення якої - образне відображення дійсності.

Реформування освіти в Україні висуває як одне з пріоритетних завдань розвиток особистості, що засвоїла всю народну мудрість, всю культуру. Базовим компонентом освіти в Україні відмічено завдання формування базису особистої культури дитини через відкриття їй світу в його цілісності і різноманітті [2.с. 13].

У дослідженні виховання передумов естетичного смаку основними працями можуть стати роботи педагогів і психологів, що вивчають проблеми естетичного виховання особистості (Л. Виготський, В. Мухіна, Д. Єльконін, Н. Сакуліна, Н. Ветлугіна, Т. Комарова).

Різним аспектам проблеми естетичного виховання дітей віддано історико-педагогічні праці З.Борисової, В.Ворожбіт, Л.Жербіної, І.Зарудної, А.Калениченко, О.Котикової, Є.Марченка, О.Овчарук, Т.Тюльпи, О.Федорової. Вклад видатних вітчизняних викладачів минулого у вирішення

окремих проблем естетичного виховання зростаючого покоління розкрито в роботах Н.Дем'янка, О.Джус, С.Морозової, С.Процика, О.Пшеврацької, Ш.Рзаєва, Н.Роман, В.Сергєєвої, Є.Федотова, І.Фрайта та інших.

Питанню удосконалення змісту естетичного виховання дітей і молодого покоління в сучасних навчальних закладах, пошуку його нових нетрадиційних форм, методів і прийомів присвячено академічні вивчн та методичні розробки Л.Артемової, А.Богущ, Н.Лисенко, Н.Манжелій, Л.Масол, Т.Науменко, В.Пабат, Е.Белкіної, Л.Коваль, С.Колесникова, О.Кононко, В.Кьона, Л.Покроєвої, Ю.Полянського, О.Рудницької, Г. Сухорукової, Н.Фоломєєвої, Г.Шевченко, А.Шевчук, Л.Фесюкової.

Мета дослідження: виявити ефективних засобів, форм і методів педагогічної роботи з дітьми, що сприяють формуванню передумов естетичного смаку особистості.

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз психолого-педагогічної літератури за темою досліджень для визначення основних категорій дослідження;
2. Здійснити аналіз програм з розвитку дітей дошкільного віку в контексті дослідження;
3. Визначити зміст методичної роботи вихователя з проблеми дослідження.

Об'єкт дослідження: формування естетичних смаків у дошкільників.

Предмет дослідження: вплив народного мистецтва на формування естетичних смаків у дошкільників.

Для розв'язання поставлених мети і завдань застосовувався комплекс методів дослідження:

- теоретичні (аналіз і синтез методичної літератури, аналіз програм, підручників, методичних рекомендацій, посібників);
- емпіричні (спостереження навчального процесу, бесіди з вихователями та дітьми).

Аробація результатів дослідження. Основні положення проведеного

дослідження обговорювалися та дістали позитивну оцінку на засіданнях кафедри філології Херсонського державного університету. За матеріалами дослідження підготовлено статтю у студентських наукових статей кафедри дошкільної та початкової педагогіки.

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

І РОЗДІЛ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

1.1 Визначення основних категорій дослідження

Сприйняття естетично привабливих предметів і явищ приносить людині величезне задоволення. Можна навіть зазначити, що ці предмети «пестять наші очі і слух». І це дійсно так, естетичне ставлення суб'єктивно переживається як реакція на чуттєво сприйняту форму предмета. Однак психологічний механізм цієї реакції аж ніяк не зводиться до зорових і слухових відчуттів. Самі по собі ці відчуття естетично нейтральні. Сприйняття стає естетичним лише в тому випадку, якщо воно впливає на наш внутрішній світ в цілому. У цьому сенсі «органом» естетичного сприйняття є не просто очі або вуха, а душа людини. Завдяки цьому в естетичному переживанні як би «спресовується» весь наш багатосторонній духовний досвід, який представляє собою складний сплав індивідуальних поглядів і смаків з засвоєним особистістю багатством людської культури, доставляючи людині величезну насолоду. Наше ставлення до світу складається історично. У міру розвитку людини і суспільства, а також у міру того, як розширюється освоєна людиною область дійсності, ці відносини стають все багатшими, різноманітнішими. Естетика - філософське вчення про сутність і форму прекрасного в мистецтві.

Естетичне виховання - найважливіша сторона виховання дитини. Естетичне виховання - це організація життя і діяльності дітей, що сприяє розвитку естетичних почуттів дитини, формуванню уявлень і знань про прекрасне в житті і мистецтві, естетичних оцінок і естетичного ставлення до всього, що нас оточує[29, с.87].

Естетичне виховання — формування в особистості здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах

діяльності. Спрямоване воно на формування в людини гуманістичних якостей, здатності відчувати і розуміти красу, жити за її законами[23. С. 31].

Це означає, що в процесі естетичного виховання вирішуються два завдання: вдосконалення всіх складових частин естетичної свідомості (естетичний смак і ідеал, естетичні потреби) і формування потреби і здатності вносити в трудовий процес.

Спілкуючись з естетичними явищами життя і мистецтва, дитина розвивається, але не усвідомлює естетичну сутність предметів. Без втручання ззовні у дитини можуть скластися невірні уявлення про життя, цінності та ідеали. Спілкування з дорослими, поведінка оточуючих, погляди, жести, міміка - все це фіксується і відкладається в її свідомості.

Результатом естетичного виховання є сформований естетичний смак. Естетичний смак – це здатність отримувати насолоду від справжньо прекрасного і емоційно відкидати бридке. Для формування естетичного смаку у дитини величезне значення має різноманітна художня діяльність - образотворча, музична, художньо-мовна, ігрова та ін[29, с.89].

Смак може бути добрим і поганим. Добрий смак формується завдяки спілкуванню з високо естетичними творами мистецтва, а поганий за рахунок випадкових, неблагоприємних факторів. Індивідуальний естетичний смак являє собою естетичну установку, що формується в естетичному досліді людини. Естетичний смак особи може бути добрим і поганим; розвинутим і нерозвинутим; широким і вузьким. Це багато у чому залежить від того, наскільки велика область естетичних цінностей, що доступні смаковій оцінці. У якій мірі особа здатна емоційно оцінити естетичні цінності різних епох, національних культур, що створені в різноманітних видах і жанрах[13. С. 83].

Формування естетичного смаку здійснюється багатьма засобами. Це і побутове середовище життя людини, обстановка його трудової діяльності, естетична сторона моральних відносин, спорту і ін. Найважливішим фактором цілеспрямованого естетичного впливу на особистість є мистецтво, в ньому концентрується і матеріалізується естетичне ставлення. Тому

художній розвиток - розвиток потреби в мистецтві, розвиток його відчуття і розуміння, здатності до художньої творчості - становить невід'ємну частину естетичного виховання в цілому. Звертаючись до мистецтва, людина якби вступає, а лабораторію творчої діяльності. Іншими словами, мистецтво бере участь в здійсненні як ціннісно-орієнтаційної, так і творчої функцій естетичного виховання. При цьому формування естетичного смаку за допомогою мистецтва не зводиться тільки до художньому розвитку. Воно набагато ширше та передбачає вплив на естетичні аспекти праці, побут людей, їх поведінку, а також формування естетичного ставлення до самої дійсності.

Одним із засобів формування естетичних смаків у дошкільників виступає - народне мистецтво. Народне мистецтво — сукупність усіх творів мистецтва, створених за всю історію розвитку держави[22, с.79]. Відповідно до використовуваного матеріалу і техніки виконання виділяються такі види народного мистецтва: скульптура (вироби з каменю, тіста, глини); кераміка (кахлярство, іграшки, гончарство); дереворізьба (барельєфна, повна, пласка); килимарство, ткацтво, вишивка; виробництво предметів з кості, скла, соломи, рогу, металу, паперу тощо; декоративна пластика (народний станковий живопис, писанкарство, стінний розпис, різьба по дереву, народна гравюра; народне будівництво та ін.).

Українське мистецтво являє собою приклад високої художності, бо коріння його в основі основ – народній творчості. Являючись рідним для дітей воно зрозуміле, близьке їм, має великий чуттєвий вплив.

Народне декоративно-прикладне мистецтво вічне, як і народ. Воно з покоління в покоління стає дедалі багатшим на різні прояви і дарує своїм шанувальникам нові й нові форми образотворчого декору, у яких яскраво відображається коріння українців. На сучасному етапі суспільного життя головним напрямом культурного й національного виховання є звернення до людини, до її духовного розвитку і становлення. Високий рівень розвитку духовного світу та розуміння етнокультури сприяють розвитку традицій

національного мистецтва.[20. С. 237].

Цілком можливо, що розвиток естетичної культури стане більш помітним там, де індивід з дитячих років виховується на творах народного мистецтва. Народне декоративно-прикладне мистецтво безсмертне, як і народ. Воно з покоління в покоління стає дедалі багатшим і дарує своїм шанувальникам новітні форми образотворчого декору, у яких наочно ідображається коріння українців.

Мистецтво стало невід'ємною складовою нашого духовного багатства. Творчість народних майстрів постійно набувала широкого визнання в нашій країні і за кордоном. А фактором цієї всенародної уваги й любові до різноманітного доробку народних живописців полягає в демократичній і гуманістичній натурі народного мистецтва, яке висловлює творений століттями емоційно-практичний досвід поколінь, демонструє їхнє розуміння основних закономірностей і базових цінностей життя. Нас постійно притягувала й притягує краса і доцільність творів народного мистецтва.

Специфічна сутність їхньої образності постійно знаходить в собі найвиразнішу в художньому відношенні та найлаконічнішу — в технологічному конфігурацію, яка найбільш детально доносила ідею твору. Нашу увагу не може не привертати шанобливий підхід майстрів до матеріалу, з яким їм довелося працювати. Воно постійно співвідноситься зі ставленням до природи, усвідомлення непорушного зв'язку з нею. Народні майстри впродовж віків освоювали таємницю технічної майстерності, орнаментування, формотворення, розвитку художніх образів, що давало витворам народного декоративно-прикладного мистецтва життєвого характеру, насичувало яскраву й лаконічну мову мистецтва, запозичену у світі природи, в народних звичаях та обрядах, у скарбниці фольклору. У своїй сукупності ці особливості створювали в людей високі патріотичні почуття, оптимістичний підхід до життя, проявляли риси національного характеру у творах живописців. Діалектично розвиваючись у межах специфіки власних видів і жанрів, народне мистецтво жодного разу не було

ізолюваним, відокремленим від загального художнього процесу доби і, за всієї повільності та поступовості розвитку, зберіглося актуальним, співзвучним його прогресивним і демократичним ідеям.

У системі естетичного та художнього виховання важливе місце належить народному декоративно-прикладному мистецтву, яке входить у світ людини з перших її днів і супроводжує все життя. Перші іграшки, колискові пісні, казки, легенди, найпростіші рухи в танці вводять дитину в чарівний світ народної творчості. Дитячі малюнки «повторюють» багатовіковий цикл накопичення декоративно-зображувального фону народного мистецтва: починаючи від найпростішої лінії - до умовного зображення зірки, квітки, птаха, риби, звіра і далі, до конкретних предметів і людської постаті.[7. С. 18]

1.2 Дослідження формування естетичних смаків у сучасному просторі дошкільної освіти

В умовах розвитку української держави, реалізується реформування економічних та суспільно-культурних сфер життя особливої актуальності набуває проблема виховання духовно-культурної особистості.

Державною доктриною розвитку освіти в Україні встановлено як пріоритетні завдання "формування умов для розвитку індивіда і творчої самореалізації кожного громадянина України, навчання покоління людей, здатних зберігати й примножувати значення національної культури та громадянського суспільства...". Однією з основних складових духовно-культурного розвитку особистості людини, реалізація якої зобов'язана забезпечувати держава, є її естетичне виховання[2, с.7].

Формування художньо-естетичної культури, творчих здібностей особистості, виховання естетичних смаків, почуттів, потреб набуває особливої значущості саме в дошкільному віці, оскільки знання, вміння та навички, отримані в ранньому дитинстві, значним чином впливають на

подальший розвиток дитини. Завдання та шляхи реалізації естетичного виховання дітей дошкільного віку визначені Законом України „Про дошкільну освіту”[29.с. 112].

Національною державною комплексною програмою естетичного виховання та Базовим компонентом дошкільної освіти, проектом „Дошкілля”. Особлива увага акцентується на необхідності організації цілеспрямованого ознайомлення дітей із різними видами мистецтва в контексті загальнолюдської та національної культури.[1, 33]

Збільшення якості естетичного виховання дошкільників у нинішніх умовах значною мірою залежить від дослідження, узагальнення та творчого переосмислення історико-педагогічного досвіду згідно з вищеназваною проблемою та подальшого застосування його окремих тверджень у закладах дошкільної освіти. Різним аспектам проблеми естетичного виховання дітей віддано історико-педагогічні праці З.Борисової, В.Ворожбіт, Л.Жербіної, І.Зарудної, А.Калениченко, О.Котикової, Є.Марченка, О.Овчарук, Т.Тюльпи, О.Федорової. Вклад видатних вітчизняних викладачів минулого у вирішення окремих проблем естетичного виховання зростаючого покоління розкрито в роботах Н.Дем’янка, О.Джус, С.Морозової, С.Процика, О.Пшеврацької, Ш.Рзаєва, Н.Роман, В.Сергеевої, Є.Федотова, І.Фрайта та інших. Проблеми естетичного виховання дітей і молодого покоління у теорії та практиці іноземної педагогіки розглянуто в дослідженнях П.Брайловської, О.Іонової, М.Лещенко, О.Тимошенко, Г.Ніколаї, І.Сташевської.

Питанню удосконалення змісту естетичного виховання дітей і молодого покоління в сучасних навчальних закладах, пошуку його нових нетрадиційних форм, методів і прийомів присвячено академічні вивчи та методичні розробки Л.Артемової, А.Богуш, Н.Лисенко, Н.Манжелій, Л.Масол, Т.Науменко, В.Пабат, Е.Белкіної, Л.Коваль, С.Колесникова, О.Кононко, В.Кьона, Л.Покроєвої, Ю.Полянського, О.Рудницької, Г. Сухорукової, Н.Фоломєєвої, Г.Шевченко, А.Шевчук, Л.Фесюкової.

У роботах Л. Виготського, Д. Ельконіна, О. Леонтєва ми знаходимо

вказівки на те, що розвиток естетичних почуттів здійснюється у процесі засвоєння дитиною соціальних цінностей.

Як результат такого роду засвоєння дитина здобуває систему ідеалів цінностей, на основі яких вона емоційно оцінює дає оцінку як красиві і огидні.

Проблемі виникнення художніх емоцій та естетичного задоволення присвячені роботи психологів і педагогів (П. Якобсон, Б. Теплов, М. Рубінштейн, В. Штерн).

Дуже багато досліджень розкривають проблему розвитку у дитини почуття ритму, кольору, симетрії, гармонії. Так, Б. Пере вказував, що діти швидко сприймають відсутність гармонії, симетрії. Я. Штекер виявив, що досягнення дитини у сприйманні ритму не залежить від віку, але розвивається під впливом виховання[17, с. 43].

Широко досліджувалась проблема естетичного ставлення до малюнка. Дослідження М. Вовчик виявили, що старші дошкільники чітко розмежують у малюнках захоплюючий зміст і привабливе оформлення. Вказувалось, що доросліші діти можуть тривалий період милуватися картиною, виявляючи і зовні справжнє захоплення, освоєнні естетичні норми і оцінки. Вченні довели, що на зоровій, слуховій чутливості ґрунтується здатність сприймати цілісні якості предмету – гармонії і дисгармонії частин і властивостей, певні її прояви (симетрію, гармонічні сполучення кольорів та навпаки, пропорцію, ритм,).

За думкою Б. Неменського, естетичній діяльності належить особлива роль у духовному спілкуванні з дітьми, в процесі залучення до духовних цінностей. Він зазначає, що мистецтво є важливішим з засобів виховання естетичного смаку. Естетичне виховання засобами мистецтва є передача спадщини художньої практики, формування у дітей естетичних уявлень і способів дій [5, с. 318].

Питання освіти працівників дошкільних закладів в історії вітчизняної педагогіки, крім того естетичної підготовки майбутніх викладачів і

вихователів відображено у дослідженнях М.Євтуха, І.Зязюна, І.Ларіної, Г.Підкурғанної, В.Попової, Т.Слободянюк, Т.Танько, К.Лисяка, С.Мельничука, Г.Падалки, І.Улюкаєвої та інших.

Однак історіо-графічний огляд наукових праць дозволяє зробити висновок про те, що на сьогодні в педагогічній науці недостатньо повно проаналізовано проблему формування естетичного смаку дітей дошкільного віку засобами різних видів мистецтва та природи в історичній ретроспективі. Освіта в контексті культури (у взаємозв'язку з культурою як явище та феномен культури) передбачає орієнтацію на загальнолюдські цінності, світову і національну духовну культуру, гуманітаризацію свого змісту, опанування гуманістичних технологій освіти та виховання, створення у дошкільних освітніх закладів сприятливого креативно-розвивального середовища для розвитку особистості, здатної до творчої самореалізації. У дитини природою закладено схильність це все сприйняти. Кожна дитина – природжений художник саме тому. Що несе в собі органічну людську природу, яка розвивається на першому етапі і є незамуленою. У дитині закладено всі основні риси естетичних здібностей: безпосередність, емоційність, виразність, відкритість для світу, кокетування, гра. Безпосередній вияв у дитині її внутрішнього життя є повнотою естетичного самовираження. [3, с.14]

У дитинстві естетична здібність співіснує з естетичною потребою, а спеціальне формування естетичної потреби, духовна нужда в естетичних переживаннях невід'ємні від формування здібності до естетичної діяльності.

Така «естетична зустріч» здібностей з потребами створює передумову для розвитку творчості та формування художньо-естетичного смаку дитини[4, 203].

У дітей рано складається особиста «картина світу». Вона не є досконалою, проте вважається цілісною. Цю цілісність треба зберегти. Підхід до цього ми бачимо у формуванні художньо-образного асоціативного мислення та здатність бачити навколишнє життя очима художника. Слід

розвивати вміння бачити реальне життя.

«Ялинка, берізка, небо і земля можуть бути різного кольору і різної форми, це означає, що не слід давати схему, яку дитина буде повторювати все життя. Шлях радості, творчого мислення, який задано, не породжує здатності бачити, а навпаки – приводить до отупіння зору, мислення і таке інше. Це найбільша небезпека. Треба відходити від схем, які нав'язуються дорослими і в кольорі і в формі, в умінні радісно, як художник, сприймати навколишній світ. Цього вчити не просто. Необхідно спочатку вчити вихователів»[5, 35].

Багато що залежить від грамотного, на науковій основі обраного змісту образотворчої роботи для розвивального спілкування з дитиною.

Дуже значущою є робота з батьками, так являє в раз якщої у сім'ї не звертається увага на прекрасне, ніяк не цінується мистецтво, в такому випадку дитина буде позбавлена можливості набути естетичного смаку в абсолютно усіх розуміннях цього вислову. Батьки вважаються першовідкривачами дитячої душі, першими людьми, які розкривають дитині знання про навколишній світ і те, як вони це роблять дуже впливає на подальший розвиток малюка. Важливо все без винятку, і навіть оформлення приміщення, в якому росте немовля. Згідно з нашими судженнями, необхідно звертати увагу на красу раніше і не лише педагоги повинні піклуватися про це.

Встановлено, що дитина не буде приймати серйозно те, чого не бачить вдома, таким чином як батьки є для неї основними авторитетами. Співпраця дитячого садка із сім'єю, вважається запорукою того, що дошкільник розвиватиметься в гармонії, у неї формуватимуться стійкі естетичні переконання та в подальшому художньо-естетичний смак. Це вельми тендітна та відповідальна діяльність, якій повинно надаватися особливе значення, внаслідок ми виховуємо майбутнє покоління, перспективну культуру нашої нації.

1.3 Виховний потенціал народного мистецтва

Народна педагогіка - невід'ємна складова єдиної духовної культури українського народу.

Формуючись протягом багатьох століть, народ сформував свою унікальну духовну та матеріальну культуру. Одночасно, в хід багатовікової виховної практики сформувалася і своя національна концепція виховання. Народна педагогіка завжди орієнтувалася на розвиток у молодого покоління відчуття краси навколишньої дійсності, вміння бачити й розрізнати прекрасне і потворне, катастрофічне та комічне у поведінці людей та героїв творів народної художньої творчості, відчуваючи при цьому почуття насолоди, задоволення, піднесення.

Процес становлення етнічної педагогіки здійснювався поступово та послідовно, утримуючи при цьому наступність поколінь і створюючи образ народу в його кращих рисах.

Століттями накопичений досвід був головним матеріалом народності, обставиною результативності його теорії і практики, відображав певний ступінь педагогічних знань, певний історичний етап духовного прогресу народу.

Український народ завжди створював, зберігав і множив багатство хореографічного, словесного, музичного та декоративно-ужиткового мистецтва. Народні жанри підсвідомо враховували фізичні та психологічні особливості дітей, сприяли прищепленню норми поведінки в дитячому колективі, залучення кожного подальшого покоління до збереження та розвитку національної культури.

Будь-яка форма українського народного мистецтва (пісня, ритуал, казка, обряд та ін.) – це особливий світ, вивчення якого сприяє благополучному розв'язанню актуальних питань виховання молодого покоління. На наше переконання, у сучасні часи засилля інших культур, нівелювання національних цінностей, космополітичних настроїв у суспільстві, безпосередньо народне мистецтво може протидіяти цим панівним трансформаціям, може навчити дитину розмежовувати справжні й уявні цінності, надати підтримку в пошуку відповідей на складні й важливі питання виховання громадянина-патріота[5, с.85].

Народне мистецтво володіє неповторним досвідом, що дає змогу на практиці здійснити ідею гармонізації людини з навколишньою дійсністю, сформувати відповідні педагогічні умови, сприятливе освітньо-виховне середовище.

Народне мистецтво як сукупність незафіксованих у письмових джерелах цілей, прийомів і засобів виховання може бути певною мірою зрозуміла через дослідження усної народної творчості, фольклору, прикладного мистецтва [1, с. 120].

В усній народній творчості, художніх ремеслах, звичаях, обрядах, традиціях, і промислах закладено великий обсяг інформації з проблемних питань виховання молодого покоління, тому абсолютно природно, що вивчення освітньо-виховного потенціалу народного мистецтва сприятливо впливає й на розвиток традиційної педагогічної науки і практики.

Грунтовний аналіз численних наукових праць дозволяє нам розглядати народне мистецтво як складову колективної творчості, що уособлює життя народу, відображає

його ідеали, світогляд, уявлення про людину, сім'ю, виховання молодого покоління. На думку В. Страшного, суспільство може розвиватися лише тоді, коли старше покоління буде передавати своїм наступникам весь накопичений досвід, оволодівши яким молодше покоління поглиблює, розвиває й удосконалює його, доповнюючи новими знаннями, відкриттями, винаходами [12, с. 83].

Народне мистецтво як об'єкт наукового знання, на переконання Н. Лисенко, вирізняється особливою природою, особливим способом побутування в культурі. Історія народу по-справжньому осягається лише за умови ознайомлення з реаліями його побуту, безпосереднього спілкування з його теперішнім буттям. Народне мистецтво, як сукупність знань і навичок виховання, які передаються в етнокультурних традиціях, народній поетичній творчості, стійких формах спілкування й взаємодії дітей один з одним і з дорослими, містить багатовікову побутову культуру виховання, зберігає загальні риси виховних традицій різних народів у формах, методах й засобах, які вирішують педагогічні цілі [15, 326]

Аналіз академічних досліджень у галузі педагогіки, етнографії, культурології виявив різні підходи експертів до інтерпретації змісту поняття "народне мистецтво", що трактується як: по-перше, явище, притаманне свідомості народних мас (ідеали, ідеї, емпіричні знання, відомості, погляди, уявлення та ін.); по-друге, педагогічна працездатність різних народів; по-третє, цілісність педагогічної думки і педагогічної роботи народу; по-четверте,

наука про народне виховання.

Аналіз академічних праць з проблеми дослідження уможливив виокремлення таких своєрідних особливостей народного мистецтва:

1. Народне мистецтво – це ціла концепція уявлень, що передаються від покоління до покоління у легкодоступній формі для сприйняття, запам'ятовування, інстинктивного усвідомлення.
2. Основний елемент народного мистецтва – концепція усталених емпіричних знань народу про мистецтво й характерні риси її виникнення, а також практична діяльність, націлена на виховання та навчання молодого покоління.
3. Народному мистецтву властива переконливість, образність, конкретність, емоційність, що забезпечуються внаслідок широкого використання епітетів, інтонації, ритму, композиції, алегорій, риторичних запитань, мелодійності та ін.
4. Особливість народного мистецтва полягає у гоманському характері виховного впливу на особистість.
5. Для народного мистецтва властивий тісний зв'язок із життям, освітньо-виховною практикою, родиною, працею.
6. Народне мистецтво є активним культурним явищем, тому здатна до безперервного вдосконалення, збагачення, поглиблення.

Таким чином, народне мистецтво володіє істотним освітньо-виховним потенціалом, який проявляється цілеспрямованістю виховання, природністю, раціональністю сукупності й комплексністю засобів і способів впливу, а також гуманністю та моральності самого ходу виховання. У зв'язку з цим можна затвердити, що розроблений століттями освітньо-виховний потенціал народного

мистецтва абсолютно співвідноситься з принципами навчання та виховання, що інтерпретовані й сформульовані традиційною педагогічною наукою.

Основна роль педагогічних ідей народу полягає в їх значній морально-естетичній спрямованості. У народно-педагогічних судженнях будь-який вплив на дитину, співвідносини між людьми, виховне середовище базується на високій моральності, нормах гуманності, красі внутрішнього і зовнішнього світу, принципах ціннісного управління виховним процесом.

Важливим гармонійним началом в естетичному вихованні дитини суспільство вважало любов, оскільки вона пов'язувала людей, тваринний і рослинний світ, природу, заповнювала життя людини красою та щастям. У колисковій пісні, наприклад, всі труднощі вирішувалися за допомогою любові, пісня заспокоювала, вселяла надію, давала внутрішнє душевне піднесення. У ліричних народних піснях любов представляється як світле, ніжне почуття, як витонченість, що несе людям задоволення і добро. У піснях часто оспівується витонченість світлого кохання, возвеличується любов, як основа формування міцної родини (“Ой, у вишневому садку”, “Ой, роду наш красний”, “Місяць на небі” та ін.).

Важливу роль в естетичному вихованні дітей відіграє добросердечність як риса прекрасного, що займає особливу роль в народній культурі. Українські народні пісні, будучи неповторними творами за своїм мелодійним звучанням і поетичним відображенням моральних, естетичних, педагогічних ідей, повчали молоде покоління лише доброму та прекрасному. Витонченість і добро в народній педагогіці постійно виступають в єдності (“Добре ім'я – найкраща краса”, “Шукаєш доброту – знайдеш і красу”, та ін.).

Пріоритетним завданням народного мистецтва є формування у дітей вміння цінувати та берегти красу тіла і здоров'я. У творах усної народної творчості широко відображена турбота народу про здоров'я молодого покоління. В них оспівується вміння зберігати фізичну силу і красу тіла, невтомність, витривалість, наполегливість, досконалість тощо (“В здоровому тілі – здоровий дух”, “Коли голова здорова – будуть воли та корова”, “Як не маєш сили, то й світ не милий” та ін.). Це завдання естетичного виховання в українському народному мистецтві засноване на глибокому переконанні, що здоров'я, досконале тіло та фізична сила не приносять справжнього щастя, якщо вони не поєднані з духовною культурою, високою моральністю, глибокими релігійними переконаннями[9, с. 61].

Одним із важливих питань естетичного виховання в українському народному мистецтві вважається виховання бережливого ставлення до природи та любові, тобто її естетичне освоєння та бережливий підхід. Згідно з народним світосприйняттям, суспільство єдине, тому рослини, тварини, люди – це створіння природи і Бога, які знаходяться в постійній взаємодії. Тому для народного мистецтва цілком закономірне обґрунтоване неприйняття негативних дій щодо природи.

Відмінною рисою українського мистецтва вважається оптимістична спрямованість на еталон прекрасного, коли щасливе й радісне існування пов'язувалося з добром, розумінням сенсу своєї індивідуальності крізь призму неподільності та цілісності всединого цілого. Зміст естетичного ідеалу в народному мистецтві, котра втілює і реалізує ментальні конструкції

оптимістичного бачення світу, відображено в таких популярних і поширених виховних засобах, як казки, прислів'я, ігри, пісні, потішки, загадки та ін. В них різні нюанси народного життя знайшли відображення, відповідну оцінку й інтерпретацію, яка впродовж століть збереглася незмінною за своєю моральною суттю, з покоління в покоління позначала детермінантою народної ідеї та досвіду про буття людини, її значущості в світі, вселяючи віру в торжество світлих еталонів справедливості та краси. Занурюючи дітей в доступні й схожі для них побутово-соціальні взаємини та світ прекрасного, народне мистецтво поступово включало їх в складне середовище людських відносин, де неминучі зіткнення добра і зла, любові і ненависті, правди і кривди, потворного і прекрасного.

Народне мистецтво володіє потужним «арсеналом» засобів і методів виховного впливу на особистість дитини, які з роками довели свою високу дієвість й ефективність. З їх допомогою здійснюється комплексний вплив на дитину з метою формування досконалої і різнобічно розвиненої особистості. Засоби народного мистецтва виражають ідеї одвічних народних цінностей і зберігають основний зміст кращих традицій, в яких у достатній мірі проявляється глибока народна мудрість[31, с. 47].

Визначено, що серед усього різноманіття засобів народного мистецтва особливе значення для концепції естетичного виховання дітей в обставинах сім'ї має декоративно-ужиткове мистецтво, народний фольклор і народна іграшка.

II РОЗДІЛ: МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

2.1 Аналіз програм розвитку дітей дошкільного віку в контексті дослідження

Робота дитячого дошкільного закладу здійснюється на основі програми виховання і навчання — державного документа, який визначає цілі, завдання і зміст роботи з дітьми з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей. У сучасній Україні дошкільні заклади мають право самостійно обирати програму виховання дітей з комплексу варіантних програм, затверджених Міністерством освіти і науки України, а також розробляти і впроваджувати власні. В останні роки наукові колективи створили низку сучасних програм.

Програма " Дитина в дошкільні роки ". Розроблена в 1991 р. запорізькими науковцями і педагогами-практиками, адресована педагогам і батькам, є своєрідним керівництвом для них. Структурно матеріал її згрупований за розділами "Пізнай дитину", "Здорова дитина — здорове суспільство", "Цінності дошкільного дитинства та шляхи їх формування", "Формування культури пізнання", "Рушійні сили розвитку дошкільника" та ін. "Додатки" містять орієнтовний практичний матеріал, а зміст — цікаві знахідки авторів.

Однією з головних умов виховання здорової дитини автори вважають врахування її індивідуальних особливостей: стану фізичного і психічного здоров'я, типу темпераменту, реакції серцево-судинної та дихальної систем, шкіри на повітря, воду, сонце; емоційного настрою; розвиненості опорно-рухового апарату; схильності до сприйняття впливів місяця, сонця.

Щодо естетичного виховання у програмі описано зміст та завдання освітньої роботи наступним чином:

Виховувати потребу: в осмисленні різних форм існування краси (природа, побутові речі, людські стосунки, сама дитина та продукти її образотворчої діяльності); у гармонізації простору навколо себе і себе в ньому.ньому

Розвивати сенсорну сферу, яка забезпечує адекватність пояснення краси (зорове, слухове, тактильне, рухове, нюхове сприйняття).

Учити: розуміти естетичну цінність продукту власної образотворчої діяльності; створювати зображення, яке можна впізнати; отримувати знання в різних видах образотворчої діяльності (малювання, ліплення, декоративно-ужиткова діяльність, спорудження з будівельного матеріалу); розуміти основні принципи дій у різних техніках та виражальні можливості кольорової (орнаментальний ритм, відбиток) плями, формоутворювальної лінії, пластичного способу ліплення з доліплюванням деталей, витинання із закріпленням на тлі; плетіння.

Збагачувати уявлення про красу і форми її існування (природа, твори мистецтва, людські стосунки, сама дитина та продукти її образотворчої діяльності).

Сформувані розуміння цінностей речей, вироблених руками рідних та переданих у спадщину. Учити бачити красу в побуті. Виховувати бажання прикрашати дім до свята. Виховувати почуття господарської бережливості для підтримки порядку, родинного добробуту.

Наступна програма для аналізу "Дитина". Створена у 1992 р. працівниками Київського міжрегіонального інституту вдосконалення вчителів ім. Б. Грінченка. Містить орієнтовний зміст виховання і навчання дітей віком від трьох до семи років, метою яких є становлення особистості дитини через розвиток її психічних процесів.

Програма спрямована на гуманізацію виховного процесу; узгодження колективних, групових та індивідуальних форм і методів роботи. Переважає орієнтація на індивідуальну роботу з дітьми в усіх вікових групах. При цьому враховуються висновки психологічної науки про роль різних видів діяльності

та їх використання в роботі з дітьми різного віку, простежується зв'язок з традиціями народної педагогіки, фольклором, видами національного та світового мистецтва. Враховує вона і принципи інтеграції, системності, комплексності[11.с.13].

У даній програмі щодо естетичного виховання зазначено:

Розвивати емоційну чутливість, уміння милуватися, захоплюватися красою барв, форм та їх поєднанням.

Збагачувати досвід дітей музичними враженнями, сприяти засвоєнню елементарних понять про музику.

Вчити слухати музику від початку до кінця, розуміти зміст музичних творів та визначати їх характер (веселий, бадьорий, сумний, спокійний).

Формувати музично-естетичний смак.

Розвивати музичні здібності.

Викликати емоційний відгук щодо героїв художніх творів, бажання висловитися.

Програма "Світ дитинства" пропонує наступне:

Вчити: виявляти власне ціннісне ставлення до українських мистецьких традицій, фольклору, мистецьких творів художників, композиторів, музикантів, співаків, танцівників, режисерів, акторів, письменників; виокремлювати жанри народного, класичного і сучасного вітчизняного та світового мистецтва (портрет, пейзаж, натюрморт); розрізняти спектакль у ляльковому, музично-драматичному театрі, казку, вірш, оповідання.

Вчити виявляти власне ціннісне ставлення: до українських мистецьких традицій, називати прізвища авторів та назву творів улюблених українських митців, переказувати їх зміст; порівнювати твори; вирізняти своєрідність українського декоративно-ужиткового мистецтва, українських пісенних жанрів колискові, колядки, щедрівки, заклички), музично-танцювальних (гопак, гуцулка, полька, коломийка, хоровод); виокремлювати жанри народного, класичного і сучасного вітчизняного та світового мистецтва (портрет, пейзаж, натюрморт, побутовий); пісню, марш, танець; спектакль у

ляльковому, музично-драматичному, балетному театрі; казку, вірш, оповідання.

Формувати уявлення про: образотворче мистецтво, його призначення, авторів, жанри (пейзаж, натюрморт); особливості національного декоративно-ужиткового мистецтва; про те, що картини пише художник; що споглядаючи красу природи, предметів, зображених на картинах, виникає відчуття насолоди; книжкову графіку; творчість відомих майстрів дитячої книги; скульптуру малих форм із зображенням тварин.

Вчити: бачити красу, створених художником ліній, фарб та розуміти їх мову.

Програма " Українське дошкілля". Створена колективом Львівського обласного інституту удосконалення вчителів на основі "Програми виховання та навчання в дитячому садку" (К., 1986) і досвіду роботи педагогів 30-х років ХХ ст. Програма охоплює навчання і виховання дітей від четвертого до сьомого року життя. Вона орієнтує на роботу з дітьми за такими тематичними підрозділами: побут, ігри, охорона здоров'я і фізичне виховання дітей, рідний край, розвиток мовлення, формування початкових математичних уявлень, естетичне виховання і художня творчість дітей, виховання основ культури поведінки і взаємин, праця. Особливо багата програма на історико-етнографічний матеріал, оскільки укладачі розглядали її як регіональну[.

Завідуючі дитячими закладами Луганщини Лілія Блудова та Надія Дернович розробили оригінальні програми виховання дітей, апробовані в авторських дитячих садках.

У програмі "Українське дошкілля" зазначено наступне:

Розвивати здатність дітей емоційно сприймати твори мистецтва, належно оцінювати їх, емоційно відгукуватись під час їх розгляду.

Вчити самостійно називають жанр твору, характер, настроїв та засоби музичної виразності.

Ознайомлення з усіма основними жанрами літературних творів для

дітей (казка, легенда, вірш, оповідання, загадка, скоромовка тощо). Закріплювати вміння розрізняти жанри твору.

Ознайомлювати з творами митців розвивати вміння диференціювати їх за зображувально-виражальному засобами (види та жанри); вчити помічати виразність ліній та формформ, гармонію кольорів.

Поглибити знання про різні види та жанри образотворчого мистецтва.

Ознайомлювати з виробами народних умільців(вишивка, килимарство, народна іграшка, писанкарство, кераміка) із застосуванням їх у побуті.

Програма "Малюємо". Авторами її є науковці Інституту педагогіки, Інституту психології Академії педагогічних наук України, педагогічних університетів України. Ця програма затверджена колегією Міністерства освіти України у 1991 р. (друге видання — 1999 р.). Вона визначає завдання і зміст виховання і навчання дітей віком від двох до семи років. У ній вперше реалізовано принципи демократизації педагогічного процесу, гуманізації змісту і методів навчання і виховання дітей у дошкільному закладі. Орієнтує на розширення кола уявлень дітей про культурні традиції українського народу. Ознайомлення їх з навколишнім середовищем починається з найближчого, найріднішого оточення — сім'ї, рідного дому, села чи міста. Прилучення до загальнолюдських цінностей відбувається у процесі формування в дітей уявлень про батьків, рід, родовід[14,с.14].

Навчально-виховний матеріал систематизовано за віковими групами у розділах “Сенсорне виховання”, “Виховуємо здорову дитину”, “Гра”, “Дитина і навколишній світ”, “Рідна природа”, “Мовленнєве спілкування”, “Художня література”, “Цікава математика”, “Образотворче мистецтво”, “Конструювання”, “У світі музики”, “Праця”. Завдяки цьому вихователі мають змогу врахувати не тільки вік, а й рівень розвитку кожної дитини, щоб раціонально дозувати матеріал.

Розпочинається програма розділом “Психологічні характеристики дітей”, у якому проаналізовано їхні вікові особливості, націлено вихователів на вивчення та використання цих особливостей у педагогічному процесі.

Останній розділ “Разом із сім'єю” передбачає напрями спільної діяльності педагогів і батьків, спрямованої на повноцінний розвиток особистості дитини. До програми розроблені відповідні методичні рекомендації (К., 1993).

У програмі " Малятко" описано, що необхідно:

Виховувати у дітей емоційно-естетичне ставлення до навколишньої дійсності й учити творчо відображати її в роботах з малювання, ліпленняліплення, аплікації.

Розвивати естетичне сприймання, уяву, фантазію, відчуття ритму в кольорах та лініях.

Отже після аналізу програм можна зазначити, що всі вони спрямованні на всебічний розвиток особистості. Одним з аспектів розвитку є естетичне виховання, в якому описано, що і на якому етапі дитина опановує. Естетичний смак формується під час образотворчої, художньої, музичної діяльності та під час ознайомлення з народним мистецтвом.

2.2 Принципи діагностики формування естетичних смаків дошкільників

Педагогічна діагностика - це підрозділ педагогіки, що досліджує принципи і методи розпізнавання та визначення ознак, що характеризують нормальний (або з відхилом від норм) перебіг виховного процесу та розглядає процедури встановлення діагнозу.

Для діагностики формування естетичних смаків дошкільників засобами народного мистецтва використовують наступні принципи:

1. Принцип науковості.

Відповідно до нього, факти, знання, положення і закони, що вивчаються, повинні бути науково правильні. Цим вимогам мають відповідати спосіб обґрунтування положень, законів, становлення понять у процесі формування естетичних смаків. Реалізація цього принципу

передбачає вивчення системи важливих наукових положень і використання у навчанні методів, близьких до тих, якими послуговується певна наука. Він вимагає: розкриття причинно-наслідкових зв'язків явищ, процесів, подій; проникнення в сутність явищ і подій; демонстрації могутності досягнень людських знань і науки та ознайомлення з методами науки, пізнання; розкриття історії розвитку науки, боротьби тенденцій; орієнтації на міждисциплінарні наукові зв'язки[26, с.127].

2. Принцип систематичності й послідовності навчання.

Визначений логікою науки й особливостями пізнавальної діяльності, під час формування естетичних смаків, що знаходяться в залежності від вікових закономірностей розвитку дітей. Враховує системність у роботі вихователя (систематичну роботу над собою, опору на вже пройдене при вивченні нового матеріалу, вивчення нового матеріалу частинами, фіксування уваги дітей на вузлових питаннях, продумування системи занять, здійснення внутрішньо-предметних і між-предметних зв'язків), а також системність у роботі дітей (систематичне відвідування дитячого садка, виконання домашніх завдань, уважність на заняттях, час виконання завдань, систематичне повторення навчального матеріалу).

3. Принцип зв'язку навчання з життям.

Базується він на об'єктивних зв'язках між теорією і практикою, наукою і виробництвом. Теоретичні знання (загальноосвітні, політехнічні, спеціальні) є основою сучасної продуктивної праці, яка конкретизує їх, сприяє міцному, свідомому засвоєнню. Реалізацію цього принципу гарантують використання на заняттях естетичного досвіду дітей, набутих знань у практичній діяльності, розкриття практичної значимості знань, безпосередня участь дітей у громадському житті.

4. Принцип свідомості й активності дітей у навчанні.

Цей принцип є провідним, оскільки визначає головне спрямування пізнавальної діяльності дітей й управління нею. Він впливає з мети і завдань дошкільної освіти, з особливостей процесу навчання, які передбачають

осмислений і творчий підхід до опанування знань. Свідомому засвоєнню знань сприяють: роз'яснення мети і завдань навчального предмета, значення його для вирішення життєвих проблем, для перспектив дітей; використання у процесі навчання мислительних операцій (аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції); позитивні емоції; мотиви навчання; раціональні прийоми роботи на заняттях; критичний підхід у процесі викладання матеріалу та його засвоєння; належний контроль і самоконтроль. Свідомість у навчанні забезпечується високим рівнем активності вихованців. Активізації пізнавальної діяльності сприяють: позитивне ставлення до навчання, інтерес до навчального матеріалу; позитивні емоції, викликані навчальною діяльністю; тісний зв'язок навчання з життям, що актуалізує значення наукових знань; єдність інтелектуальної та мовленнєвої діяльності дітей; взаєморозуміння між вихователем і вихованцями; використання на практиці засвоєного матеріалу, умінь і навичок; систематичне повторення засвоєних знань; варіантність та диференціація вправ; робота щодо засвоєння важкого матеріалу доступними методами; використання знань для узагальнення інтелектуальних умінь при розв'язанні конкретних завдань; проблемне навчання; диференціювання матеріалу відповідно до навчальних можливостей дошкільників; використання сучасних технічних засобів навчання; уміння вихователя враховувати психічний стан дітей і стадії їх психічного розвитку[6,с. 45].

5. Принцип наочності в навчанні.

Застосування наочності у навчанні сприяє розумовому розвитку вихованців, становленню естетичних смаків, допомагає виявити взаємозв'язок між науковими знаннями і життям, між теорією і практикою, полегшує процес засвоєння і сприяє розвитку інтересу до знань, допомагає сприймати об'єкт у розмаїтті його сторін і зв'язків, стимулює розвиток мотиваційної сфери дітей. При цьому важливо дотримуватися таких дидактичних вимог: не перевантажувати процес навчання наочністю - це знижує самостійність і активність дошкільників у осмисленні навчального

матеріалу; чітко дотримуватися мети використання наочних засобів у структурі заняття (коли ввести, з якою метою, який висновок буде зроблено); представлення заздалегідь усіх наочних засобів дезорганізовує сприймання дошкільників, розсіює їхню увагу. Вихованці повинні у потрібний момент зосередитися лише на необхідному об'єкті, решта мають бути закриті. Наочний об'єкт не повинен містити нічого зайвого, щоб не викликати в дітей побічних асоціацій (не слід, наприклад, для створення уявлення про змішаний ліс, використовувати картину, на передньому плані якої зображено дітей, що збирають гриби). Наочність має відповідати віку дошкільників.

6. Принцип емоційності навчання.

У процесі пізнавальної діяльності в вихованців виникає певний емоційний стан, почуття, які можуть стимулювати успішне формування естетичного смаку або заважати йому. Процесові пізнавальної діяльності сприяють логічний, жвавий, образний виклад матеріалу, наведення цікавих прикладів, використання наочності й ТЗН, зовнішній вигляд вихователя, його ставлення до дітей та ін. Головне завдання педагога в реалізації цього принципу - керувати формуванням емоцій, що активізують навчально-пізнавальну діяльність, і запобігати появі тих, які негативно позначаються на ній. Вихователь повинен виховувати в дітей уміння володіти своїм настроєм, емоціями, переживаннями.

Принципи навчання тісно взаємопов'язані, зумовлюють один одного, жоден з них не може бути використаний без урахування інших. Зокрема, правильно поєднати теорію з практикою можна лише за умови, що навчання є водночас доступне, наукове й систематичне, що вихователь спонукає дітей до творчої діяльності та ін. Отже, у процесі навчання педагог повинен керуватися всіма принципами. У цьому йому допоможуть правила навчання[30,с. 16].

Окрім принципів при діагностиці формування естетичних смаків дошкільників засобами народного мистецтва використовуються всім методи: словесні, наочні та практичні.

Словесні методи. Дають можливість поєднувати розширення та закріплення знань дітей про навколишній світ.. До словесних методів належать: читання народних казок, розповідання художніх творів, заучування віршів, бесіди, розповіді дітей, переказ[25,с. 113].

Наочні методи. Полягають у використанні зображень об'єктів(глечик, вишивка, розпис) і явищ, конкретних образів, які безпосередньо сприймають діти.

Практичні методи. Полягають у тому щоб навчити дітей на практиці використовувати отриманні знання(ліпити, розписувати, розігрували вистави за народними казками).

2.3 Зміст методичної роботи вихователя з проблеми дослідження

Методична робота – це систематична колективна й індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення їх науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки й професійної майстерності[22, с.115].

Зміст методичної роботи в закладі будується на основі державних документів про освіту, науково-педагогічних досліджень, навчальних планів, програм, новинок психолого-педагогічної літератури, інструктивно-методичних матеріалів з проблем організації методичної роботи, інформації про перспективний педагогічний досвід.

Зміст роботи вихователя полягає в тому, що завдяки образотворчій та пізнавальній діяльності відбувається залучення дітей до національних традицій, звичаїв, обрядів. А це дає змогу дитині розширювати свій світогляд, накопичувати соціальний досвід, знання про рідну країну, її культуру, народне мистецтво. Усе це дитина накопичує завдяки вивченню культурної народної спадщини та підкріплює ці знання художньо-естетичним сприйняттям. Завдяки проведенню відповідної роботи з дітьми, враховуючи їх вікові особливості, можна сформувати у них гордість за свій

народ, почуття свідомого діяльності, шщо інтересу до історії краю, відчуття гордості за талановитих людей, які тим і живуть на нашій землі, естетичне ставлення до народних ремесел патріотизму. спрямовані на Через різні види виникнення і виникнення бажання навчитись та виготовляти подібні вироби, можуть бути реалізовані основні завдання базової програми навчання та виховання у дошкільних закладах.

Завдання, які реалізуються при використанні народного мистецтва та ремесел:

пізнавальні - спрямовані на розширення знань про традиції народу, трудові звичаї, природу рідного краю, процеси виготовлення різних виробів, походження та властивості різних матеріалів та ін.;

розвивальні передбачають психологічний і художньо-естетичний розвиток шляхом одержання знань про народні ремесла, декоративно-прикладне мистецтво та оволодіння вміннями елементарними практичними та навичками;

виховні - визначають формування інтересу до свого краю, до регіонального мистецтва, бережне ставлення до виробів, як результату людської праці, позитивних моральних якостей.

У роботі ми розглядемо два народних промисла, це петриківський розпис та витинанка.

Петриківський розпис - українське декоративно-орнаментальне народне малярство, яке сформувалося на Дніпропетровщині в селищі Петриківка[22. С.127].

Простота виконання, виразність, яскравість кольорових барв, неабиякі можливості для імпровізації роблять Петриківський декоративний розпис доступним для дітей різного віку. А найприємніше – це втілення свого задуму в життя, створення своїми руками вишуканих речей, які прикрашають дім та прищеплюють любов до прекрасного через пізнання радості у творчості. Заняття допоможуть дітям доторкнутися до цих світлих джерел, відшукайти життєдайну силу щедрої краси, що дає людині відчуття

внутрішньої рівноваги, гармонії з оточуючим світом[20, с.249].

Мета навчання петриківського розпису – долучити дітей до чарівного світу народного мистецтва, навчити прийомів виконання декоративних елементів, основ композиції та кольорознавства; збагатити уявлення дітей про симетрію, ритм, колорит; розвивати естетичний смак, спонукати до творчого зростання та самовираження.

Обов'язковим є проведення підготовчої роботи, де діти вивчають нові і вимальовують знайомі елементи. Для роботи над розписом використовують гуаш, білячий та кошачий пензлі, крапки малюють за допомогою відтиску пальця.

Так, на третьому році життя дитини відбувається первинне введення у світ народного декоративного мистецтва. Вихователь звертає увагу на красу колірної гами. Заняття проводяться 1 раз в місяць тривалістю 10 хвилин. Під час занять використовують прийом «домальовування» (пальчиком). На початку року діти вивчають основні кольори і працюють з одним кольором, на кінець року дитина засвоює роботу з двома кольорами.

На четвертому році життя активно розвивається дрібна моторика руки дитини, зростає точність її рухів. Заняття проводяться 1 раз на місяць тривалістю 10-15 хвилин. На початку року діти закріплюють техніку малювання «відтиском» пальця. Продовжують роботу над технікою «часткове домальовування», оволодівають технікою «подовжений мазок пальцем».

На п'ятому році життя на початку року діти закріплюють техніку малювання «відтиском» пальця, ознайомлюються з поняттями: «бігунець», «лиштва». Діти набувають навичок перенесення у малюнок елементів навколишнього природи. Обов'язковим для вихователя є проведення екскурсій у природу. Заняття проводяться 1 раз на місяць тривалістю 15-20 хвилин.

На шостому році життя дітей ознайомлюють з кошачим пензлем, «перехідним мазком» (плавний перехід двох кольорів, одночасно набраних

на пензлик). Заняття проводяться двічі на місяць тривалістю 20-25 хвилин. Діти самостійно створюють композиції. Вихователь нагадує, що малюнок створюється від найбільшого елемента до найменших.

Проводять наступні заняття: «Казковка квітка петриківка», «Квіти у петриківському розписі», «Чари петриківки» (Додаток А); проводяться бесіди на теми: «Петриківський розпис», «Талановита петриківка»; окрім цього проводяться консультації з батьками для використання петриківського розпису в побутті.

Петриківський декоративний розпис має в своєму потенціалі незміряні можливості древнього та вічно молодого народного мистецтва для виходу в сферу сучасного життя. Доторкніться до цих світлих джерел, відчуйте життєдайну силу щедрої краси, що повертає людині загублений рай з навколишньою природою, світом[31, с.83].

Витинанки - один із видів українського народного декоративного мистецтва, що має глибокі й багаті традиції. Це сюжетні та орнаментальні прикраси житла, ажурно або силуетно витяті ножицями, вирізані ножом з білого й кольорового паперу. Їх використовували для прикрашання стін, вікон, полиць, груб, коминів, печей[22, с.35].

Починають роботу з ескізу, в якому необхідно виразити те, що побачать в кінці роботи. Визначають композиційний центр. Якщо композиція центральна, аркуш згинають по лінії симетрії для утворення надалі дзеркально-симетричного зображення. При необхідності намічають контури відповідно до ескізу, потім вирізують, дотримуючи межі вибраного контуру. При цьому закриті ділянки визначають заздалегідь, тобто, як вони при вирізуванні віддаляються. Якщо їх потрібно зберегти, продумують елементи, які б їх сполучали.

Для посилення виразності малюнка використовують чергування крупних і дрібних деталей. Це створює контраст великого і малого.

Симетричні витинанки у вигляді розеток. При вирізуванні симетричних витинанок беруть аркуш паперу, звичайно квадратної форми, складають

удвічі по одній з діагоналей квадрата. Одержаний трикутник складають навпіл, новий трикутник - знову навпіл і так далі. Вирізують ножицями візерунок, одночасно прорізаючи всі шари. Вирізаний візерунок може бути з рослинним, тваринним орнаментом або геометричної форми[8, с. 64].

При однократному складанні виходить фігура, що має одну площину симетрії. При двократному - витинанка матиме дві площини симетрії. При триразовому утворюються чотири площини симетрії. Із збільшенням числа складань аркуша паперу удвічі збільшується кількість існуючих симетричних зображень[8, с. 65].

Цікаві візерунки виходять при довільному складанні паперу.

Ознайомивши дітей з національними мотивами, можна переходити до навчання дітей практичних умінь навичок використання паперу та виконання різних речей за допомогою паперу та ножиць. Таку роботу вихователь проводить також на заняттях з аплікації. Діти спочатку навчаються викладати готові декоративні елементи на папері і наклеювати їх. Після цього вони вирізують декоративні елементи самостійно, закріплюючи при цьому технічні прийоми різання по прямій і кривій лініях, вирізування симетричних елементів з паперу, складеного вдвоє, вчетверо і більше разів, вирізування силуетних зображень[18, с.33].

Навчання різанню паперу є неможливим без формування уявлень дошкільників про кути.

Для ознайомлення з прямим кутом варто розглянути його утворення в процесі перегинання листка паперу. Кожному вихованцю треба дати аркуш паперу довільної форми. Потім під керівництвом вихователя діти складають аркуші вдвічі, притискають лінію згину. Після цього аркуш перегинають ще раз, стежачи за тим, щоб частини утвореної раніше лінії перегину сумістилися. Утвориться кут. Такий кут називається прямим. Якщо папір розгорнути, діти побачать, що дві лінії перегину поділяють аркуш на чотири частини. Утворилось чотири прямі кути, які мають спільну вершину.

Окрім суто технічних важливо розвивати творчі здібності дітей.

Наочні прийоми навчання завжди поєднуються на заняттях з словесними. На заняттях з аплікації за народними мотивами можуть бути використані такі словесні прийоми: запитання, пояснення, вказівка, вказівка, заохочення, художнє слово.

Широко використовується у навчанні дітей пояснення. Пояснення повинно бути чітким, лаконічним, доступним для дітей, емоційним, логічним, цікавим, захоплюючим. Використовуються пояснення на початку заняття. Пояснюючи вихователь називає спосіб виконання декоративного візерунку, послідовність заповнення форми, підкреслює, чому треба робити так, а не інакше. Чим старші діти, тим більше на заняттях доводиться пояснювати і менше показувати спосіб зображення[15, с.107].

Крім пояснення, ефективним словесним прийомом є запитання. Цей прийом використовується на початку заняття і наприкінці. За допомогою, запитань вихователь активізує дітей, під час аналізу натури або зразків. З їх допомогою вихователь дає можливість дітям подумати і пригадати, що вони знають про ті чи інші види декоративного мистецтва, з якими ознайомились раніше. Правильно поставлені запитання привертають увагу дітей, викликають інтерес, встановлюють зв'язок між досвідом дитини і змістом запитання. Запитаннями вихователь активізує дітей і під час пояснення та показу. Після пояснення, завдань вчитель закріплює з дітьми послідовність виконання роботи, здійснюючи це за допомогою, запитань:

- що треба вирізати спочатку?
- де будете викладати квіти, листочки?

доцільно за допомогою, запитання зробити аналіз дитячих робіт. До аналізу робіт залучаються і діти.

Вказівка як методичний прийом використовується в усіх вікових групах. Найчастіше цей методичний, прийом вихователь використовує тоді, коли помічає, що більшість дітей припускає одну і ту ж помилку. І з допомогою, вказівки допомагає дітям виправити недоліки.

При навчанні виготовлення витинанки вихователь має зробити наголос

на тому, що її вирізування має важливу особливість: вона повинна бути симетричною. Або це центральна симетрія, або променева (наприклад, сніжинка). Складаєте папір навпіл або гармошкою, як хочете. Вирізати. І отримуєте, розгорнувши, ряд однакових зображень. Це можуть бути зірочки, квіти, геометричні або рослинні орнаменти. Для дітей особливо цікаві казкові персонажі, звірі, птахи

Проводяться заняття з витинанками на теми: «Перші витинанки», «Дерево життя – витинанка», «Витинанку вирізаємо і домівку прикрашаємо» (Додаток Б); консультації з батьками: «Витинанка дарує щастя»

Отже ефективним є залучення дітей до практичних дій, так вони не тільки бачать красу, але доторкаються і роблять її самі.

Висновки

Естетичний смак, хоча і є досить індивідуальним, на відміну від фізіологічних смаків має важливе суспільне, соціальне забарвлення. Він формується внаслідок соціокультурного розвитку особистості, отже не є вродженим. У ньому здійснюється відображення загального рівня духовного світу індивіда. Естетичний смак виступає як мірило соціалізації людини, прийняття чи відторгнення нею певних культурних ідеалів та цінностей, які пропонує життя. Він поєднує у собі як зовнішні, так і внутрішні чинники соціокультурного буття людини. Зовні естетичний смак може проявлятися і в обізнаності людини у культурному житті суспільства, і як вміння вдягатися згідно моді, причому в сутнісному плані мова йде про той особистісний вибір, який і формує індивідуальний естетичний смак.

Формування естетичних смаків дошкільників засобами народного мистецтва відбувається за допомогою багатьох чинників, які тісно пов'язанні між собою. Це вивчення етнічних даних, культури, літератури, обрядів, тобто всіх сторін української спадщини.

Формування естетичного смаку здійснюється багатьма засобами. Це і побутове середовище життя людини, обстановка його трудової діяльності, естетична сторона моральних відносин, спорту і ін. Найважливішим фактором цілеспрямованого естетичного впливу на особистість є мистецтво, в ньому концентрується і матеріалізується естетичне ставлення. Тому художній розвиток - розвиток потреби в мистецтві, розвиток його відчуття і розуміння, здатності до художньої творчості - становить невід'ємну частину естетичного виховання в цілому. Звертаючись до мистецтва, людина якби вступає, а лабораторію творчої діяльності. Іншими словами, мистецтво бере участь в здійсненні як ціннісно-орієнтаційної, так і творчої функцій естетичного виховання. При цьому формування естетичного смаку за допомогою мистецтва не зводиться тільки до художньому розвитку. Воно набагато ширше та передбачає вплив на естетичні аспекти праці, побут людей, їх поведінку, а також формування естетичного ставлення до самої

дійсності.

Проблемі виникнення художніх емоцій та естетичного задоволення присвячені роботи психологів і педагогів (П. Якобсон, Б. Теплов, М. Рубінштейн, В. Штерн).

Дуже багато досліджень розкривають проблему розвитку у дитини почуття ритму, кольору, симетрії, гармонії. Так, Б. Пере вказував, що діти швидко сприймають відсутність гармонії, симетрії. Я. Штекер виявив, що досягнення дитини у сприйманні ритму не залежить від віку, але розвивається під впливом виховання[17, с. 43].

Кожна з пограм розкриває розвиток естетичного смаку по різному, проте вони всі мають на меті всебічний розвиток дитини.

Зміст роботи вихователя полягає в тому, що завдяки образотворчій та пізнавальній діяльності відбувається залучення дітей до національних традицій, звичаїв, обрядів. А це дає змогу дитині розширювати свій світогляд, накопичувати соціальний досвід, знання про рідну країну, її культуру, народне мистецтво. Усе це дитина накопичує завдяки вивченню культурної народної спадщини та підкріплює ці знання художньо-естетичним сприйняттям. Завдяки проведенню відповідної роботи з дітьми, враховуючи їх вікові особливості, можна сформувати у них гордість за свій народ, почуття свідомого діяльності, шщо інтересу до історії краю, відчуття гордості за талановитих людей, які тим і живуть на нашій землі, естетичне ставлення до народних ремесел патріотизму. спрямовані на Через різні види виникнення і виникнення бажання навчитись та виготовляти подібні вироби, можуть бути реалізовані основні завдання базової програми навчання та виховання у дошкільних закладах.

Тож можна з повною впевненістю зробити висновок, що для формування естетичних смаків дошкільників засобами народного мистецтва в більшості залежить від освіченості вихователя та оточуючих людей. Світ дитини прекрасний і його необхідно розвивати.

Список використаних джерел:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" / АПН України / О.Л. Кононко (наук.ред.та упоряд.). — 2-ге вид., випр. — К. : Світич, 2008. — 430с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4-19.
3. Бех 1. Д. Духовний розвиток особистості поступ у незвідане / Педагогіка і психологія. 2007. - № 1(54). -С. 5- 28.
4. Білан О.. Українське дошкільня : програма розвитку дитини дошкільного віку / О.1. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін.- Тернопіль: Мандрівець, 2013.-264 С.
5. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі. — К., 2002. — 407 с.
6. Борщ Р.М. Радість творчості: програма художньо- естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку / Р.М. Борщ, Д.В. Самойлик.-Тернопіль: Мандрівець, 2013.-72 с.
7. Веркалець М.М. Педагогічні ідеї Б.Д. Грінченка. - К.: Товариство "Знання" УРСР, 1990. - 48 с.
8. Волошина В.В. Долинська Л.В., Лохвицька Л.В. Розвиток пізнавальних інтересів у дошкільників та молодших школярів.: К., - 2003. - 243 с.
9. Гіптерс З. Мистецтво як засіб художньо-естетичного виховання // Рідна школа. - 2001. - № 9. - С.60 - 63.
- 10.Грищенко Т. Традиції гімназійного музично-естетичного виховання і сучасна освіта // Рідна школа. - 2001. - № 1. - С.34 - 35.
11. Демянчук О.Н. Естетичний інтерес як педагогічна проблема // Психологія і педагогіка. - 1995. - №3. - С. 12 - 16.
- 12.Казмерчук І. Естетичне виховання дошкільників засобами

- природи / І. Казмерчук, М. Федорова // Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини: зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник.- Житомир, 2012. С. 208.
- 13.Клокова Ю. Формування художньо-естетичного смаку в дошкільників / Ю. Клокова // Вісник Інституту розвитку дитини (додаток): методичні та практичні матеріали.- Вип. 2. Київ, 2011.- С. 418.
- 14.Кокоткина О. Формирование личности ребенка в процессе ознакомления с искусством // Дошкольное воспитание.— 2004.— № 2. – С.14-16.
- 15.Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім.Г.С.Сковороди. – 2 – е вид., випр. і доп. – Харків: “ОВС”, 2002. – 400 с .
16. Макаренко А.С. Методика виховної роботи. - К.: Знання, 1990. - 353 с.
- 17.Маленицька О. А. Формування естетичного смаку старшокласників засобами народних звичаїв та обрядів - Дис. канд, пед, наук,-Київ. 1995- с.57
- 18.Матвієнко С.І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С.. Матвієнко.-Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016.-201 с.
- 19.Морозова Н.Г. Учителю о познавательном интересе.-М.: Знание, 1979.—47с.
- 20.Одерій Л. Розвиток художніх та естетичних здібностей дітей старшого дошкільного віку / Л. Одерій, А. Роздимаха / Актуальні проблеми психолого- педагогічного та соціального супроводу дитини на ранніх етапах соціалізації. Гуманізація навчально-виховного процесу.-Спецвипуск 4.-Част. 1.- Слов'янськ, 2010.-С. 318.

21. Педагогіка: Навчальний посібник / І.М.Богданова, І.В.Бужина, Н.І.Дідусь, Н.А.Ковалерова та ін. - Х.: ТОВ Одіссей, 2003. - 352с.
22. Педагогічний словник. За ред. Ярмаченка М. Д -К. Пед думка, 2001,-514 с.
23. Печерська Е. Інтегрований вплив музики і природи на естетичне виховання // Початкова школа. - 2002. - № 7. - С. 29-32.
24. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Навчальний посібник. - К.: Академвидав, 2004. - 455 с.
25. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». – Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. – 204 с
26. Рудічева Н. Питання музично – естетичного виховання молоді у спадщині вітчизняних педагогів // Засоби навчання та науково – дослідницькі роботи: Збірник наукових праць – Х.: ХНПУ, 2005. – Вип. 23. – С. 243.
27. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Академвидав, 2003. - 504с.
28. Тарасенко Г. Формування у дошкільників гуманно-особистісного ставлення до природи: аксіологічний аспект / Г. Тарасенко // Актуальні проблеми дошкілля: зб. наук. праць / за ред. Марії Чепіль. -Дрогобич: РВ ДДПУ ім. І. Франка, 2012. С. 13- 20.
29. Тлумачний словник української мови / За ред Д. Г.Гринчишина. - 3-є видання, перероб, і доповн.-К.: Освта, 1999-302 с.
30. Шевчук А. Дитина у світі культури: орієнтири до освітньої лінії / А. Шевчук // Дошкільне виховання.- 2012. № 9. С. 15- 21.
31. Яновська Н. Мистецтво навчання або навчання через мистецтво // Початкова школа. - 2005. - № 9. - С. 47 – 49.

Додатки

Додаток А: Конспект заняття: «Чари петриківки»

Мета: познайомити дітей з петриківським розписом;
 навчати малювати на папері візерунки із рослинних елементів за мотивами петриківського розпису;
 вправляти дітей у виконанні основних мазків різними способами (пензлем та пальчиком);
 прилучати до традицій українського мистецтва;
 розвивати мислення, креативність, допитливість;
 виховувати охайність, інтерес до народних традицій, до розпису.

Матеріали: вироби петриківського декоративно-прикладного мистецтва, таблиці зі зразками елементів візерунків різних видів розпису, презентація, ілюстрації, фарби, палітри, пензлики, вода, вологі серветки, папір, зразок, яйце.

Хід заняття:

В-ль: Діти, до нас сьогодні завітали на заняття гості. Давайте ми з вами привітаємось і подаруємо їм свої усмішки.

(діти вітають та сідають на стільчики, перегляд презентації, ілюстрацій)

Багата українська земля народними умільцями. Кожна область, кожний район славиться своїми витворами народних умільців. Серед них гончарі, різблярі по дереву, вишивальниці, художники... Людина завжди прагне до прекрасного. Ось ви, любі діти, який би обрали для себе дім – простий, сірий, темний чи веселий, яскравий, прикрашений. (відповіді дітей)

Є на Україні на Дніпропетровщині мальовниче село Петриківка. З давніх-давен жителі того села почали прикрашати свої хати красивими малюнками. Оздоблювали стіни мальовничими квітами, травичкою, ягодами. Не можна було знайти в цьому селі жодної хати, яка б не була розмальована. (слайд 2)

Казкові квіти розквітали на стінах побілених хат, на стінах у хаті,

навколо вікон, навколо печі... (слайд 3,4) Пізніше і в наші часи такі візерунки широко використовують в оздобленні побутових предметів (посуду, скриньок), у книжковій графіці, в розписі тканин і т.п. Чудові квіти і ягоди стали особливістю петриківського декоративного розпису. (слайд 5)

Слово декоративний походить від слово «декор» - прикрашати, а петриківський від назви селища, де він виник. Найвідоміші майстри живуть в селі Петриківка. З давніх-давен передають з покоління в покоління свої секрети розпису, свою майстерність. (слайд 6)

Вірш про Петриківських майстринь.

Стіни в квітах, пічка квітне,

Де цвітіння це привітне?

Знають це старі й малі,

В Петриківці, у селі.

Там бабусі так малюють,

Що художників дивують.

Став відомим на весь світ,

Той квітковий диво цвіт. (слайд 7)

Сьогодні я вам хочу запропонувати спробувати відтворити петриківські візерунки та стати справжніми майстрами. Сідайте за столи та будьте дуже уважними. (діти сідають за столи)

Майстри Петриківки – малюють без контуру, а ми з вами лише вчимося, отже будемо малювати по наміченому контуру. Окрім пензля, петриківські художники використовують стеблини, а ягоди та деякі квіти малюють просто пальцем. Для розпису на папері використовують яєчний жовток, додаючи його до фарби. Називається така технологія розпису яєчна темпера.

Показ вихователя супроводжується розповіддю.

Спочатку треба розвести потрібну фарбу з водою, нанести її на палітру і сюди ж додати яєчний жовток, усе перемішати. Фарба має нагадувати за густотою сметану.

Характерною особливістю всіх малюнків петриківських узорів є розміщення в його центрі трьох великих квіток. Зверніть увагу на зразок, розгляньте його.

Сьогодні ми з вами намалюємо гроно червоної калини, вже знайомим вам способом, малювання пальчиком, в ягодах намічений верх і низ грона. Не забуваємо користуватися серветкою. Далі приступаємо до малювання квітів, першу - ми будемо малювати пензликом, використовуючи елемент «зернятко».

"Зернятко" - це простий мазок, профіль якого залежить від пензлика. Він є одним з основних елементів петриківського розпису, з допомогою якого створюються всі орнаментальні мотиви.

Вздовж лінії, проведеної олівцем, пензликом наносимо мазки - "зернятка". Тримати пензлик треба так, щоб вусик "зернятка" був перпендикулярний до лінії. При цьому корпусом пензлика натискають так, щоб мазок мав форму краплі води. Повторюючи мазок багато разів, треба намагатися отримати однакову відстань між мазками.

Дві наступні квітки малюємо пальчиком. Починаючи зверху, щільно притиснути палець до паперу і спускаючи вниз послабити, зверху яскравіше і видніше контури, а внизу вийде слабкіше колір. Так само і заповнюємо середину цих квітів, пелюстки вийдуть коротші.

Середину першого квітки зафарбовуємо яскравим кольором, я зафарбувала жовтим.

А листочки домалюємо на наступному занятті, я вас познайомлю з «перехідним мазком»

Самостійна робота дітей. (Лунає спокійно лірична мелодія)

Які гарні у вас вийшли роботи! Мені вони дуже сподобалися. А чи подобають вони вам?

З яким видом декоративного-прикладного мистецтва ми з вами познайомились? (петриківський розпис)

Що найбільше вам запам'яталось?

Додаток Б: Конспект заняття: «Витинанку вирізаємо і домітку прикрашаємо. Витинанка - дерево»

Мета: ознайомити дітей з одним із видів народного декоративного мистецтва – витинанкою, її призначення;

дати інформацію про різноманітність форм та візерунків витинанок;

розвивати навички вирізування по контуру на складеному навпіл аркуші паперу;

розвивати естетичний смак, здатність відчувати красу, викликати зацікавленість і бажання виготовляти витинанки;

виховувати художній смак, любов до рідної природи та традицій українського народу.

Матеріали: магнітофон, картинки з зображенням різних витинанок, кольоровий картон різного кольору, папір з контурним малюнком, ножиці, пензлі, клей, зразки витинанок, конверт з розрізаною на частини витинанкою (для д/г «Склади з частин ціле»)

Хід заняття:

В.: Діти, погляньте сьогодні у нас на занятті гості, давайте з ними привітаємося та подаруємо свої посмішки.

- Ой, погляньте, щось за конверт, цікаво що в ньому?(відкривають, а там розрізана на частини витинанка).

- Щоб дізнатися, що зображено потрібно скласти частинки. (Діти складають)

- А як ви гадаєте, що це ви склали? (припущення дітей)

- Діти, це витинанка.

- Хто знає, що таке витинанки? (відповіді дітей).

Так, це такі картинки, які вирізалися, або витиналися ножицями з паперу. Тому їх називали витинанками. Слово «витинати» означає вирізати узор з паперу. Але секрет у тому, що витинати слід лише на складеному аркуші, вдвоє, в 4,6 навіть 8 разів.

Витинанки — один із видів українського народного декоративного

мистецтва, що має глибокі й багаті традиції. Це сюжетні та орнаментальні прикраси житла, ажурно або силуетно витяті ножицями, вирізані ножом з білого й кольорового паперу. Ще у давні часи хати прикрашали витинанками. Їх використовували для прикрашання стін, вікон, полиць, груб, коминів, печей. Зараз прикрашають стіни у кімнаті різними картинами, фотографіями, декоративними прикрасами, іграшками, меблями. Цього раніше не було. Ось і приходилося господині прикрашати світлицю прикрасами зробленими своїми руками. Витинанки наклеювали на аркуш паперу, тло якого також могло слугувати невід'ємною складовою задуманої автором композиції. (Розгляньте візерунки на витинанках).

У сучасному декоративно-прикладному мистецтві витинанка набула виставкового характеру – це ряд ажурних тематичних творів, пристосованих для експонування на виставках. Витинанки переходять від декоративно-прикладного до образотворчого мистецтва (вितिальна графіка).

- А як ви гадаєте з чого виготовляли витинанки ?

Діти: з паперу.

- Так, а ще з шкіри, дерева, хутра. А що здебільшого зображають на витинанках?

Діти: квіти, птахи, звірі, дерева...

- Так, а де ми вже зустрічали такі символи?

Діти: на писанках, на вишиванках.

- Люди, у яких найкраще, найкрасивіше виходила витинанка називалися майстрами. Майстрів на Україні багато.

- Хочете побути майстрами і навчитися вирізати витинанку – якою прикрасимо групу?

- Ми вже вчилися перегинати і складати аркуші паперу, і різати ножицями ми вміємо, тож і витинати нам буде легко.

- Виберіть на якому фоні ви б хотіли зробити свою витинанку. Чому? (діти вибирають фон та сідають за столи)

Пояснити, що аркуш потрібно складати навпіл, а вирізувати по контуру

візерунка. Потім викласти на фон та приклеїти витинанку.

Закріпити послідовність роботи. Запропонувати самостійно виконати завдання.

(Хто виконав завдання раніше, запропонувати Д/г «Склади з частин ціле» (витинанки)

- З яким видом декоративно – прикладного мистецтва ми з вами познайомилися? (Витинанка)

- З якою метою створювались витинанки? (Оздоблення хат)

Додаток В
КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Кошева Анастасія Павлівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;

принципів та правил академічної доброчесності;

нульової толерантності до академічного плагіату;

моральних норм та правил етичної поведінки;

толерантного ставлення до інших;

дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;

оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;

використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символи університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)	(підпис)	(ім'я, прізвище)

**Додаток Г: Довідка
ДОВІДКА**

про перевірку на текстові збіги у Науковій бібліотеці

кваліфікаційної роботи СВО Бакалавр

спеціальності 012 Дошкільна освіта (денна форма)

Автор роботи	Кошева А.
Назва роботи	Формування естетичних смаків дошкільників засобами народного мистецтва
Факультет	Педагогічний факультет
Науковий керівник	доцент Сидоренко Н.І.
Роботу перевірено за допомогою програмного засобу	Unicheck
Ідентифікаційний номер роботи	ID файлу: 1002507301
Результати перевірки	Схожість 35,5%

Директорка Наукової бібліотеки

Нателла АРУСТАМОВА

Бібліотекарка I категорії

Стефанія Соболь

Додаток Д: Звіт про повторну перевірку кваліфікаційної роботи на
унікальність

Kosheva_fbge_2019_check

Uploaded: 05/20/2020 | Checked: 05/20/2020

Matches Citation Reference Character replacement

Matches

Web sources

628